Poštnina plačana v gotovini

Straža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka Din 1·50 • Polletna naročnina Din 15·— Celoletna naročnina Din 30·— • Čekovni račun: „Straža v viharju", Ljubljana, št. 16.790

Izdaja: Konzorcij „Straže v viharju" (A. Tepež) • Urejuje: M. Poštuvan Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva 5 • Tisk Jugoslovanske tiskarne (K. Čeč)

Ljubljana, 15. okt. 1936 — Leto III — Številka 3

Fronta Moskve

Ljudska fronta, pučki front, Front populaire, Frente popular ... to so imena, pod katerimi nastopajo ponekod bolj prikrito, drugod zopet bolj odkrito hlapci rdeče moskovske internacionale, za temi imeni se skriva ona temna mednarodna židovska sila, ki hoče igrati vodilno in odločilno vlogo v sedanjih in bodočih dramatičnih dneh, v katerih naj se odloči usoda Evrope.

Ker v naši publicistični literaturi še nimamo jasne slike o tej najnovejši obleki, ki si jo je nadel naš smrtni sovražnik — le nekaj drobcev moremo izslediti v lanskem letniku »Straže v viharju«, v »Slovencu« in morda še tu in tam kaj — kar je pač razumljivo, če pomislimo, da tega imena pred enim letom še skoraj poznali nismo, smo se odločili, da poskušamo podati v letošnjem letniku »Straže« kolikor mogoče zaokrožen prikaz »ljudske fronte«.

* * *

Če je Moskva navznotraj nestalna, če so ruske dežele torišče večnih gospodarsko-socialnih sprememb in poskusov, če je res, da Stalin ni postavil svojih nekdanjih najboljših sodelavcev pred zid samo zaradi osebnih obračunavanj in tekmovanj, ampak tudi zato, ker se je prepričal, da se stara Marksova in Leninova doktrina ne da oživotvoriti, kot so oni še hoteli — potem bi morda kdo upravičeno mislil, da vpliv Moskve na ostali svet ponehuje. Toda temu ni tako. Razmere so danes že tako razbite, dogodki se razvijajo tako naglo, da ljudje ne morejo več hladno in trezno presojati položaja, ampak se slepo vržejo v naročje onemu, ki najbolj kriči in največ ponuja. Moskva to dobro ve; zato ni prenehala s svojim revolucionarnim delovanjem, le taktiko, način svojega delovanja je spremenila. Ko so bili na lanskem kongresu kominterne zbrani v Moskvi zastopniki vseh komunističnih strank sveta, legalnih in ilegalnih, so se na predlog v ruski revoluciji preizkušenih taktikov odločili za taktiko trojanskega konja. Po tej taktiki se je komunizem za nekaj časa popolnoma preoblekel: vsa nasilna početja so polegla, odkrit komunizem širijo le v ozkih mejah strankinih celic, brezbožniška in protiverska ostrina je za nekaj časa polegla. (Izjemo tvori Španija, kjer so bile razmere že dovolj »zrele«). Moskva je spoznala, da Evropa še ni dovolj sposobna za krvavo klanje, požige in rope, spoznala je, da je zanetila med ljudstvom še vse premalo smrtnega sovraštva in vzbudila vse premalo divjih živalskih gonov. Pa so krenili na drugo pot. Svojim pristašem — organiziranim komunistom — so dali nalog zlesti v vse obstoječe stranke, društva, naj bodo političnega, verskega, nacionalnega, kulturnega, gospodarskega, socialnega, dobrodelnega ali športnega značaja. Vsi komunisti, vtihotapljeni v te stranke in organizacije, morajo v njih nastopiti z enotnimi gesli in šlagerji o svobodi, splošno osebni in narodni, o svobodi prepričanja, o demokraciji (v Franciji že zahtevajo diktaturo!), socialni pravičnosti, svobodi tiska (francoski komunisti zahtevajo ukinitev tiskovne svobode!), nastopati morajo proti vojni, proti fašizmu, boriti se za svobodo tlačenih narodov (Ukrajina!?), hvaliti uspehe »kmečko-delavske« vlade v Sovjetski Rusiji itd. S tem hočejo spretno doseči to, da bi dejansko na njihovo pobudo in pod njihovim vodstvom, na zunaj, navidezno pa iz ljudskih množic samih vzrasla potreba in vstala zahteva po enotni protivojni in protifašistični ljudski fronti ali kratko ljudski fronti s takim socialnim in gospodarskim programom, na katerega bi pripadniki vseh dosedanjih svetovno nazornih in političnih opredelitev najlažje in najhitreje nasedli.

Da bi se rada Moskva tudi k nam vtihotapila pod plaščem »ljudske fronte«, nam pojasnjujejo sledeči stavki in resolucije centralnega odbora KSJ za l. 1935., potrjene od političnega tajništva kominterne v Moskvi: »... v začetku krize fašistične diktature, diferenciacije v buržoaznih množičnih strankah in tudi v onih, ki so na vladi — je najvažnejša naloga, da se okrog enotnega jedra, skovanega v enotni fronti ustvari in zbere široka protifašistična ljudska fronta, ki naj stoji pod vodstvom komunistične stranke...« (Podčrtali mi.) Ta citat naj zadostuje, čeprav bi jih lahko našteli več, tudi iz najnovejšega datuma.

Iz vsega povedanega lahko spoznamo komunistične načrte, kako v evropskih državah zgraditi ljudske fronte iz komunistov, marksistov, socialistov, krščanskih socialistov, zagovornikov demokracije in iz levih kril raznih desničarskih strank.

Mislimo, da po vsem naštetem ni treba še posebej dokazovati, da ljudska fronta z vsemi spremljajočimi jo šlagerji ni nič drugega kot preoblečen, v trebuhu trojanskega konja skrit komunizem, da ta tako imenovana »ljudska« fronta ni prava **ljudska** fronta, temveč fronta židovske Moskve.

Komunistična grozodeljstva se nadaljujejo v Madridu, Barceloni, Valenciji, Malagi... Tako zvana ljudska sodišča — resnični teroristični komiteji — zasedajo brez prestanka.

*

V Madridu so plakati vabili prebivalstvo, naj stopi v komunistično vojsko, ki se bori za Moskvo.

*

V Valenciji je bilo doslej nad 6000 oseb ustreljenih. Živela sovjetska kultura!

*

Le Petit Parisien z dne 6. oktobra poroča, da je komunistična milica v Bilbaou s strojnicami kar pometala žene z otroci, ki so organizirale veliko manifestacijo in zahtevale, naj se mesto preda brez bojev, da ne bo toliko nedolžnih žrtev.

Tako govori Gospod ...

Kadar bogatin omahuje, ga prijatelji podpirajo; če pa revež pade, ga še celo znanci zavržejo. Goljufanemu bogatinu jih veliko pomaga; kadar prevzetno govori, ga zagovarjajo. Če je revež goljufan, ga pa še zmerjajo; četudi pametno govori, se njegovo govorjenje ne potrdi. Če bogatin govori, pa vsi molče in njegovo besedo do oblakov povzdigujejo. Če ubožec govori, pa pravijo: Kdo je ta? In če se spodtakne, ga poderejo.

(Sir 13, 25—29.)

Boljši je revež, ki v svoji preprostosti živi, kakor bogatin na hudobnih potih.

(Preg 28, 6.)

Tole bom storil: Podrl bom svoje žitnice ter postavil večje in tam bom spravil vse svoje pridelke in svoje blago. In rekel bom svoji duši: Duša, veliko blaga imaš spravljenega za veliko let; počivaj, jej, pij in bodi dobre volje! — Neumnež, to noč bodo tvojo dušo terjali od tebe, kar pa si spravil, čigavo bo?

(Lk 12, 18.)

Nič namreč nismo prinesli na svet, tudi odnesti ne moremo nič. (Tim 6, 7.)

Gorje vam, ki ste bogati na Sionu, in vam, ki zaupate na samarijski gori; vam, prvaki, glave ljudstva, ki košato hodite v hišo Izraelovo! Vi ste odločeni za hudi dan in se bližate stolu krivice; vi spite na slonokoščenih posteljah in ste razuzdani na svojih ležiščih, vi jeste jagnjeta izmed črede in teleta izmed govedine, vi pojete po glasu brenkelj (mislijo si, da imajo glasbeno orodje kakor David); pijejo vino iz vrčev in se mazilijo z najboljšim oljem, pa nič ne marajo za Jožefovo potrtje. Zato bo iztrebljena družba razuzdancev.

(Am 6, 1—7.)

Zavoljo tega, ker ste oropali ubogega in mu izbrani plen pobrali, boste z rezanim kamnom hiše zidali, pa ne boste v njih prebivali; najprijetnejše vinograde boste zasajali, njih vina pa ne boste pili. Poznam namreč vaše obilne hudobije in vaše močne grehe; vi, sovražniki pravičnega, jemljete darila in uboge tarete pri vratih. Zavoljo tega to govori Gospod Bog vojnih trum, Gospodovalec: Po vseh trgih bo jok in po vseh vaseh bodo vpili: gorje, gorje! Gorje željnim dneva Gospodovega! Čemu vam bo? Tisti dan Gospodov je tema, ne pa luč. Kakor če kdo beži izpred leva in ga sreča medved; in gre v hišo ter se nasloni z roko na steno, pa ga pičí kača. Sovražim in zametujem vaše godove in ne sprejemam duha vaših shodov. Če mi boste tudi nosili žgalne darove in svoja darila, jih ne bom sprejemal, in zahvalnih darov vaše debele živine ne bom pogledal. Spravi izpred mene vrišč svojih pesmi, ker petja tvoje lire ne bom poslušal. (Am 5, 11—23.)

To ljudstvo me časti z ustnicami, a njih srce je daleč od mene. (Iz 29, 13.)

Bogatin bo težko prišel v nebeško kraljestvo. In še vam povem: Lažje je velblodu iti skozi šivankino uho, kakor bogatinu priti v božje kraljestvo. (Mt 19, 24.)

In vendar Izraelovi otroci pravijo: Gospodova pot ni pravična. — Mar moje poti niso pravične, Izraelova hiša? In ali niso veliko bolj vaše poti hudobne? Zato, Izraelova hiša, bom slehernega sodil po njegovih delih, pravi Gospod Bog. Spreobrnite se ter delajte pokoro za vse svoje hudobije. Vrzite od sebe vse svoje pregrehe, s katerimi ste se pregrešili, in naredite si novo srce in novega duha.

(Ezek 18, 29.)

„Le za Jezusom hodimo ..."

Razveljavi hudobne zveze, raztrgaj obremenilne zapisnike, daj prostost ubogim in razbremeni vsako težo. Lomi lačnemu svoj kruh in vodi ubožce in brezdomce v svojo hišo; ko vidiš nagega, ga oblecí in ne zaničuj svojega bližnjega. (Iz 58, 6.)

Tvoja roka ne bodi stegnjena k jemanju in stisnjena k dajanju. (Sir 4, 36.)

Ne morete služiti Bogu in mamonu.

(Lk 16, 13.)

Takrat boš klical in Gospod te bo uslišal; vpil boš, on pa poreče: Glej, tukaj sem! Če lačnemu podeliš, kar sam rad imaš, in nasitiš stiskano dušo, ti bo v temi luč zasvetila in tvoja tema bo kakor poldan. In pokoj ti bo dal Gospod za vselej. (Iz 58.)

Koroška matineja akademikov

V spomin na plebiscitno obletnico so akademiki dne 11. oktobra ob pol 11. uri priredili priprosto matinejo v Akademskem domu na Miklošičevi cesti. Udeležilo se je sestanka sicer samo 45 akademikov, toda zavel je duh strnjene enotnosti in iskrenega navdušenja za veliki problem naših narodnih manjšin.

»Veliki problem!« Da, tako velik, da bi bili vsi najraje zaorili: »Čujte gore in bregovi, da sinovi Slave smo!« Referent je slikal problem koroške manjšine v luči celokupnega slovenskega problema ter le prejasno dokazal tezo, da je vprašanje koroških in primorskih manjšin naravnost vprašanje obstoja slovenskega naroda. Dejstva: Pred točno 1000 leti je bilo vse ozemlje sedanje Avstrije slovensko; Slovenci so segali tja do Dunaja in preko Donave. Od stoletja do stoletja je val nemških naseljencev silil bolj in bolj proti jugu; pod njegovim vplivom so se Slovenci ponemčevali. Še l. 1200 je bila vsa Koroška slovenska; od l. 1300 do 1800 se je Koroška do polovice ponemčila. V 19. stoletju je nemško-nacionalna, liberalna večina na Koroškem zavestno idejno zastrupljala Slovence in jih raznarodovala. Končno je mirovna konferenca oz. plebiscit vso Koroško prisodil nemški Avstriji.

Vnebovpijoče dejstvo je, da sta obe naši narodni manjšini, primorska in koroška, od njihovih gospodarjev dejansko obsojeni na smrt. Slovenska zemlja ima to »nesrečo«, da je zagožena med dva narodna kolosa, med Nemce in Italijane. Nacionalni imperializem obeh grabi po naši zemlji; ta gon ekspanzije in uničevanja našega naroda živi celo stoletje in grabi in požira naše narodno telo.

Slutnja se je uresničila

Že l. 1866 je objavil Einspielerjev celovški »Slovenec« članek: »Kaj se še vse Lahom sanja«, v katerem beremo: »V seji, ktero je imel v začetku tega meseca (junij 1860) znanstveni zavod »Instituto Lombardo di Scienze e lettero« v Milanu, govoril je neki profesor Amato Amati o izhodnih mejah Italije. Skušal je dokazati, da izhodna meja Italije ni na Soči... temveč da se ona mora preložiti znanstveno in djansko na Julske planine. Vsa dežela med Koroškim in Julskimi planinami da geografično spada k Italiji... Po teh sanjarijah bi trpeli posebno mi Slovenci prav občutno, odtrgala bi nam Italija namreč razun goriških Slovencev tudi še velik kos Kranjske in tako raztrgala naš že tako razcepljeni narod popolnoma. Bog nas varuj te nesreče, to bi bil naš gotov pogin.«

Kot preroška vizija, ki se je v strašni meri izpolnila, se nam zdi danes ta beseda iz Celovca! Ali danes verjamemo v to nevarnost? »Vsa dežela med Koroškim in Julskimi planinami«! Čujte, gore in bregovi, povejte, kdo tu biva! In vendar so že na zadnji mirovni konferenci v Parizu Italijani izrečno zahtevali »radovljiški kot« z Jesenicami, da bi bila proga Trst—Jesenice—Beljak v nemško-italijanskem območju.

Toda to, o čemer je sanjal Italijan resnične sanje l. 1866, nosi v svojem srcu Italijan tudi danes. Lani (1935) je izdal rimski univ. profesor Paolo Drigo knjigo: »Claustra Provinciae«, v kateri trdi, da pripada Italiji razen že odvzetega še vse tisto slovensko ozemlje, ki leži južno od Karavank, južno od Kamniških planin ter Save, na Hrvatskem in v Srbiji pa ves južni del savske banovine, Bosna in Hercegovina z vsem Primorjem ter vsa Črna gora tja do albanskih meja...

*

Tudi Nemci širijo podobno ideologijo, samo s to razliko, da prištevajo slovensko zemljo nemškemu območju. Tako je izdal nemški univ. prof. Volkmar ob koncu l. 1934 knjigo: »Untersteier, die deutsche Südostmark«, v kateri pravi, da se »tip spodnještajerskega kmeta lahko prišteva k vsenemškemu narodnemu telesu«, Slovenci so samo »Windische, med katere je Jugoslavija nasilno vselila svojo inteligenco«.

Iz takih izjav je jasno, da nam Nemci kakor Italijani zanikajo pravico do narodnega obstoja in da stremijo za tem, da se Slovenci izbrišejo z zemeljskega zemljevida narodov. V resnici to svojo tezo Nemci kakor Italijani že praktično izvajajo s tem, da slovenski manjšini niti na Primorskem niti na Koroškem ne dajo možnosti obstoja in jo hočejo po vsej sili asimilirati.

Naša Koroška

Danes nas najbolj zanima Koroška.

Zdelo bi se, da Avstrija drugače misli. Saj je avstrijska ustava prevzela pravne norme prejšnje Avstrije glede narodnosti (§ 19). Nadalje je Avstrija podpisala St. Germainsko mirovno pogodbo, ki daje manjšinam pravico, da se smejo posluževati maternega jezika v občevanju, verskem udejstvovanju, v tisku, na javnih zborovanjih, pred sodiščem, v šolskem pouku.

Toda avstrijska vlada prevzetih obveznosti ne izpolnjuje. Merodajni vladni činitelji v Avstriji, tako koroški deželni zbor l. 1920, kancler Dollfuss l. 1934, kancler Šušnik l. 1935, knez Starhenberg l. 1934, so vsi po vrsti obljubili koroškim Slovencem zaščito narodnih pravic. Toda kaj pomagajo govori, obljube, brošure? Dejstva so sledeča:

Koroški Slovenci so do golega oropani vse svoje narodne kulture in nimajo nobene dejanske možnosti za njeno gojitev.

a) Na Koroškem ni nobene slovenske šole, niti javne, niti privatne.

b) Na Koroškem ni nobenega slovenskega učitelja (ki bi se prišteval slovenskemu kulturnemu krogu) na tako zvanih utrakvističnih šolah.

c) Na Koroškem je po imenu 78 utrakvističnih šol, ki so dejansko nemške šole, saj dr. Veiter v knjigi: »Die Slowenen in Kärnten« sam priznava (str. 71), da se na teh šolah že v prvem ali vsaj v drugem letu vrši pouk izključno v nemščini in da je »utrakvistična šola postala vedno bolj sredstvo, da je slovenske otroke ponemčevala.«

č) Na utrakvističnih šolah je za 179 razredov samo 73 učiteljev, ki so iz slovenščine izprašani! Toda to izpraševanje zahteva tako minimalno zgolj formalno znanje pismene slovenščine, da z lahkoto napravijo izpite Nemci, ki ne znajo slovensko govoriti.

d) Na učiteljišču v Celovcu velja numerus clausus v tem smislu, da so sprejemali samo take slovenske dijake, o katerih so vedeli, da se bodo gotovo ponemčili.

e) Privatni slovenski tečaji, ki so pač najbolj primitivna oblika slovenskega pouka in ki so jih vodili kmečki fantje (samo 6 jih je!) so po odloku deželnega šolskega sveta stavljeni pod kontrolo učiteljev, ki naj odločajo, ali in kdo se sme udeleževati takih slovenskih tečajev.

f) Niti v deželni niti v državni službi ni slovenskih uradnikov (razen morda dvojice starejših), v srednjih šolah ni slovenskih profesorjev (razen enega), tako da slovenski akademiki na Dunaju gledajo brezupno v bodočnost.

g) Za koroške Slovence ni nobene slovenske gospodinjske ali kmetijske šole.

h) Na Koroškem nikdar noben zastopnik oblasti, ne deželske, ne državne, ne izgovori niti ene slovenske besede, pač iz načelnega zapostavljanja slovenskega jezika.

i) Na Koroškem dela ves mogočni aparat dežele in države zavestno in podzavestno na to, da bodo Slovenci uradno v kratkem izginili. Farsa uradnega štetja je temu najboljši dokaz: naštelo je l. 1910 66.224, l. 1923 37.224, l. 1934 26.700 Slovencev. Kot kriterij štetja je deželna koroška vlada sama določila »Kulturkreis«, h kateremu hoče kdo pripadati, ne potomstvo ali občevalni ali materni jezik. Kdor se tam drzne še prištevati slovenskemu kulturnemu krogu, nosi pečat jugoslovanske iredente na sebi.

j) Krščanski vladni organi, krščansko časopisje, krščanske stranke so glede koroških Slovencev vsa krščanska načela zatajili ali pozabili iz strahu, da jim ne bi očitali svobodomiselni in framasonski Nemci, da so premalo nemško nacionalni.

k) Poizkusi nekaterih dobro mislečih Nemcev (Dollfuss, Šušnik, Veiter) se bodo razblinili v nič, ker je pangermanska, nemško-nacionalna miselnost koroških Nemcev vsemogočna.

*

Največje zgodovinsko dejstvo za Slovence je nastanek Jugoslavije po svetovni vojni. Niti Italijani, niti Nemci niso računali s tem, da bo ob vsej jadranski obali nastala nova država, ki bo združila Slovence, Hrvate in Srbe. Absolutno verujemo, da Bog vodi usodo narodov in da je božja volja zapisana v velike zgodovinske dogodke. Jugoslavija nam je znamenje, da Bog Slovencev ne bo pustil izbrisati iz zemljepisa narodov. Slovenci se zdaj narodno krepijo in izoblikujejo kljub nevolji Italijanov in Nemcev v samostojno, močno formirano, kulturno bogato razvito narodnost.

Akademska mladina je poklicana, da vzame bakljo slovenske narodne individualnosti v roke in jo visoko dvigne ter nosi od vasi do vasi, od človeka do človeka, da se ves naš narod zave samega sebe.

Iveri

Za nas Slovence je Slovenija samo Ljubljana z Barjem. Kaj nas briga Prekmurje, severna meja, Primorska, Koroška. Koga v Ljubljani boli, če tujci kupujejo slovenske duše v Apaški kotlini in drugod, kdo se zmeni za resnično narodno vzgojo slovenske obrtniške nemško misleče mladine v Mariboru, kdo se dejansko zaveda, kaj pomenijo številne izgube in mnogi zadnji vzdihljaji slovenskih vasi na Koroškem in Primorskem? Za nas je pač Slovenija Ljubljana z Barjem.

*

Če od telesa odrežeš nohet, prst, roko, ga boli. Nam lahko kožo odiraš, pa nas nič ne boli. Ko bo v vsakem izmed nas odjeknila tudi najmanjša bolest naših bratov na straži, bomo Slovenci lahko rekli, da smo narodno zavedni. Da bi le prepozno ne bilo.

*

Malo stori bela Ljubljana za koroške Slovence in naš narodni življelj drugod; zato je razumljivo, da pride z juga še manj pomoči. Kaj bi tudi; za te kraje so že drugi dovolj trdno na straži. Za Primorsko in Koroško tako lepo skrbe naši sosedi: za vsako cesto, za vsako šolo, za vsak otroški vrtec. Pa denar imajo in radi žrtvujejo. Slovenci imamo prijatelje. Slovenci nimamo prijateljev.

*

Komunističnega kongresa v Ženevi, hudomušno imenovanega »svetovni kongres za mir«, se je udeležila tudi sovjetska delegacija. Najhuje je bilo to, da noben sovjetski delegat ni znal kakega zapadnoevropskega jezika, tako da so se mogli vzhodni in zahodni rdeči bratci samo gledati ali kvečjemu še mukati. Kljub temu pa je neki Rus prebral svoj govor v ruskem jeziku. Ko ga je prebral, so mu udeleženci navdušeno ploskali. Predsednik kongresa senator Henry Rolin je duhovito pripomnil, da doslej ni vedel, da je ruski jezik po svetu tako razširjen.

Poravnajte naročnino!

Naša srednja šola

Ni še minilo mesec dni, ko so se po vsej Sloveniji zopet odprla velika vrata šolskih stavb in so se vanje vsipali gosti roji mladine, ki je po oživljajočih počitniških dneh zopet posedla po šolskih klopeh v pričakovanju novih odkritij na področju znanstvenega dela človeštva.

Istočasno pa je tisoče in tisoče slovenskih staršev zadela nepopisna skrb, kam z mladino. Zopet in zopet jim vstaja vprašanje — ki nanj ni odgovora — kje bo bodočnost njihovih otrok sorazmerno še najbolj ugodna in kje, na katerem tipu srednjih šol bo dobila mladina svojo najboljšo umsko in srčno izobrazbo.

Iz leta v leto se pojavlja ta boleča skrb, ki je zvezana z ogromnimi materialnimi žrtvami, a vsako leto moramo, žal, ugotoviti, da predstavlja naša srednja šola, kakršna dejansko je, vedno večji in bolj brezdušen mehanizem in hladno birokratsko ustanovo, ki pozna edino strogo črko paragrafa, pravilnikov in odredb, v katerih tone. Njena duhovna vsebina pa vedno bolj kopni, postaja vedno bolj nenaravna, saj predstavlja pravo skrpucalo najraznovrstnejših elementov (učnih predmetov). Med temi pa ni nobene ali le prav malo vezi, ki bi jih vezale v organično celoto, da bi mlademu, doraščajočemu človeku nudila solidne osnove iz najvažnejših področij znanosti, da bi ga vpeljala v elemente intelektualnega dela in da bi — kar naj bi bil tudi eden njenih glavnih smotrov — tudi vzgajala.

Naša prosvetna politika

Za dosego vseh teh nalog srednje šole — tu mislimo predvsem na gimnazijo — mora skrbeti državna oblast, ki mora s pametno in preudarno prosvetno politiko ustvarjati razmere in nuditi sredstva, da bo onim, ki imajo neposredno nalogo pouka in vzgoje v šoli, to je učiteljski stan (v najširšem pomenu besede), omogočeno plodno in koristno delo v prospeh šole in naroda.

Kaj pa bi lahko rekli o naši prosvetni politiki, ki, kakor povsod, odločilno vpliva na razvoj šolstva? O pravi prosvetni politiki, to je o sistematični skrbi za razvoj in prospeh šolstva kot velike samostojne kulturne vrednote, pač pri nas ne moremo govoriti.

Vsa povojna leta je namreč za našo vrhovno učno upravo značilno brezglavo eksperimentiranje, ki je bridko zadelo zlasti Slovenijo, ki je imela že ustaljene in preizkušene vrste šol. Pri vsem tem je edino odločilno sklepala gospoda za zelenimi mizami in pisarniškimi pulti v centralnih uradih, torej ljudje, ki že dolga leta niso imeli živega kontakta s šolo in ne poznajo njenih življenjskih zahtev.

Ves naš predvojni šolski sistem v upravno-tehničnem in metodično-pedagoškem oziru gotovo ni bil slab, ali celo slabši kot je današnji, saj je obveljal na podlagi desetletnih izkušenj praktičnih pedagogov. In vendar se je nekaterim ljudem zazdelo potrebno, da ga sčasoma demontirajo in »reformirajo« (seveda in peius), najbrž zato, ker je spominjal na rajnko Avstro-Ogrsko.

Na čelu naše prosvetne politike so razen dveh treh izjem vseh 18 let po ustanovitvi

Misijonska nedelja in univerza

»Kolikokrat mi je prišla misel, da se vrnem v Evropo in da grem na univerze, posebno na pariško, in da kličem vsem znanstvenikom, čeprav bi me imeli za glupca: Po vaši krivdi se pogublja neizmerno število duš... Bog daj, ... da bi ti znanstveniki z isto gorečnostjo iskali večni blagor duše, s katero se poglabljajo v svetne vede! Kakšen račun bodo morali dajati nekega dne od svoje vede in svojih talentov... Tisoč in tisoč barbarov bi mogli privesti k spoznanju Kristusa, ako bi se ljudje bolj brigali za Njegovo čast kot za svojo.« To je bil plamteč poziv sv. Frančiška Ksaverja l. 1545 iz Indije evropskim univerzam!

Je to fantom? Poglejmo!

1. Protestantski misijonski dijaški pokret (Student Volunteer Movement) je poslal od l. 1892—1933 **3422!!** absolviranih akademikov in akademičark v misijone v pomoč (zdravnike, tajnike, pridigarje), povprečno letno 83! Večinoma so bili ti akademiki iz Anglije in Amerike.

2. Katoliški misijoni so šteli l. 1933 11 univerz ali višjih šol, protestantski misijoni so šteli l. 1925 120 univerz ali višjih šol. Katoliški misijoni imajo 10.000 srednješolcev, protestanti 22.000. Katoliški misijoni so imeli l. 1933 771 bolnic, 2814 dispanzerjev, 108 zavodov za gobavce, 211 zdravnikov. Protestantski misijoni so imeli l. 1925 858 bolnic, 1690 dispanzerjev, 104 zavode za gobavce, 799 zdravnikov in 356 zdravnic.

Koliko neizmernega dela čaka tudi laiško inteligenco v misijonskih pokrajinah!

V 771 bolnicah je negovan 36.301 bolnik v misijonih, v 428 hiralnicah 17.668 starčkov, v 1971 sirotišnicah 112.990 otrok, v 108 zavodih za gobavce 12.779 gobavih!

Če pa pomislimo, da je po svetu okrog 3 milijone (!!) gobavih, potem vidimo neizmerne naloge krščanske ljubezni, da ne govorimo o neštetih milijonih bolnikov, otrok in starčkov.

3. Japonska ima 80.000 akademikov, Indija 66.000, Kitajska nad 100.000.

Toda to število poganskih akademikov bo zrastlo v kratki dobi nad milijon; kajti ustanavljajo se letno nove univerze.

Problem misijonov je odvisen od bodoče inteligence poganskih narodov. Brez katoliške inteligence je misijonstvo zgubljeno. Doslej je misijonsko delovanje dosegalo predvsem nižje sloje, višjih, intelektualnih plasti se misijonarji tako rekoč še niso lotili.

Protestanti so odločilen pomen inteligence razumeli.

*

Katoliški otroci imajo svojo misijonsko organizacijo v Detinstvu, da deluje za poganske otroke, ljudstvo ima svojo organizacijo v D. Š. V., da deluje za maso poganskih narodov; naši akademiki, naša inteligenca imej odgovornost in skrb za poganske akademike! Saj se vprav med kitajskimi, indijskimi, japonskimi akademiki umetno širi komunizem, kako bi torej ne mogli mi storiti kaj za širjenje kraljestva božjega med poganskimi akademiki.

Kaj lahko storimo? Poučimo se, molimo stalno, žrtvujmo svoje trude in pokore za poganske akademike! Še več! Zakaj bi se ne našlo med našimi akademiki nekoliko misijonskih poklicev, bodisi za pravo misijonsko delo, bodisi za zdravniško pomoč v misijonih! Ustvarimo najprej misijonsko ognjišče med nami, misijonski krožek, misijonsko društvo, ki bo stalno netilo misijonski ogenj med nami.

Francoski notranji minister Salengro je v Parizu prepovedal javno zborovanje Leonu Degrellu, voditelju belgijskih reksistov, pač pa je dovolil javno zborovanje španskemu anarhistu Alfonzu Miguelu iz Valencije. Med drugim se je pohvalil in s filmom dokazal, da so njegovi prijatelji v Kataloniji sežgali in razrušili vse cerkve. Publika mu je frenetično ploskala.

*

V vasi Torrihos blizu Toleda so komunisti na krut način mučili 41 let starega duhovnika Gonzalès Nombela — vaškega župnika, ki je bil daleč naokoli znan po svoji skrbi in ljubezni do ubogih. Komunistični miličniki so mu določili smrt na križu. Bil je križan, s trnjem kronan, moral je križ nesti, žolč piti, nato pa je miličnikom zadišalo kosilo in so ga ustrelili. (O tem je poročal Marcel Ditrey, posebni dopisnik francoskega tednika Gringoire.)

Kaj vse po svetu se godi ...

Sodobnost in 1551, »akademsko glasilo za univerzna in javna vprašanja«, se za dosego določenih ciljev hote ali nehote poslužujeta podobne taktike. Sodobnost se zelo navdušuje za pisatelje francoske ljudske fronte, katerih vrh je André Gide, ki ga dokazovanja njegovega »razuma ne zadrže pred strmino komunizma«. Ko govori o resničnih zgornjih »dvesto družinah«, nikdar ne omenja komunista Jouhauxa, guvernerja francoske narodne banke, ki spada k ravno tako resnični zgornji »dvestoprvi družini«.

*

1551 z očividno slastjo prinaša pamflet komunističnega agenta Ilije Ehrenburga na odličnega španskega pisatelja Miguela Unamuna, ki se je drznil — dasi marksist — v imenu kulture javno obsoditi strahotna početja španskih komunistov. Ker se Miguel Unamuno gotovo ne bo tako ponižal, da bi Ehrenburgu odgovoril, tega odgovora pač ne bomo mogli prinesti in smo stvar omenili kar tako mimogrede.

*

Guverner francoske Narodne banke, predsednik francoskih delavskih sindikatov, skrajni levičar Jouhaux »de la 201 famille« zelo spoštuje svobodo delavcev.

Kadar zapove štrajk, mora v vsaki tovarni obveljati njegova volja in ne »svobodna volja« 2000 delavcev, ki bi radi delali. — Ker ljudska fronta z zasedanjem tovarn preveč škoduje ugledu vlade ljudske fronte, bodo odslej za časa stavk zasedli tovarne žandarji. To novo pravno stanje od žandarjev zasedenih fabrik nosi ime nevtralizacija.

*

Izvestja poročajo v štev. 225. »Od 4,369.000 ha rodovitne zemlje je bilo preoranih do 20. septembra t. l. komaj 673.000 ha. — Na številnih sovjetskih posestvih v Ukrajini, na Krimu in severnem Kavkazu še z oranjem sploh niso pričeli. — Redno je vsaj ena četrtina traktorjev v popravilu.«

Kmetje po kolhozih nabirajo jagode in gobe — žito pa gnije na polju. Pasivni odpor kmetov po kolhozih se je pojavil tudi pri letošnji žetvi v veliki meri. — Gumno kolhoza »Boljševik« nudi strašen pogled. Cele vrste kupov žita, ki se jih že 8 do 10 dni ni nihče dotaknil, so se pokvarile, ker je žito začelo kaliti. 380 stotov žita so uničili, mnogo stotov žita pa so v bližini gumna razsuli na travo. Nekateri kolhozi so poslali že nekaj stotov žita državi, drugi pa še prav ničesar. V Čerapanovskem okraju leži 3800 stotov žita na prostem. »Zanikerneži«, tako imenuje »Sovjetskaja Sibir« kmete, ki jim je država vzela zemljo, pa cele dneve nabirajo zase gobe in jagode.

Uprava krajevne industrije v Lenkoranu (ob Kaspiškem jezeru) že ni izplača mezd od lanskega oktobra. Letos v aprilu so poročali o obupnem stanju tovarišu Kalininu v Moskvo. Uvedena preiskava je ugotovila popoln nered.

Ravikovič, ravnatelj trgovine v Moskvi se pritožuje v »Izvestjih«, da je bilo od 1600 parov otroških čevljev, ki jih je dobil od Zveze usnjarske industrije iz Kimryja, samo 250 parov zmožnih za promet, vsi drugi pa so pravcati izvržek. Kvaliteta kolektivnega prisilnega dela je res izvrstna!

»Novoje Slovo« poroča, da je moralo v septembru okrog 70.000 oseb zapustiti stanovanja v večjih mestih. Prisilna izselitev se je izvršila na zahtevo politbiroja SSSR pod pretvezo, da potrebujejo stanovanja buržujev, ki so že nekaj let sem vsi pregnani ali v ječah GPU mučeni, za delavce.

»Smisel športne ideje«. Nekdo je po poročilu o športnih razmerah na večjih svetovnih univerzah takole pomodroval o naših razmerah: »Tudi na naši univerzi imamo študentovske klube, vendar se ti bistveno razlikujejo od klubov drugih univerz. Točno povedano so to karikature akademskih športnih klubov brez potrebnih prostorov, brez strokovnjaških trenerjev, brez denarja, posebno pa brez ljudi, ki bi poznali smisel športne ideje.« Če pisec misli, da je smisel športne ideje športnih klubov združljiv edinole z modernimi športnimi prostori, s strokovnjaškimi trenerji in z denarjem, potem moramo ugotoviti, da taka »športna ideja« kakor si jo zamišlja ta »športni ideolog« ni niti — karikatura športne ideje.

---

skupne države bili — advokati, sodniki, poklicni politiki brez poklica in drugi, skratka vsi, samo šolniki ne. Razumljivo je, da je bilo tem ljudem prosvetno delo samo politika in drugega nič.

Z žalostnim spominom se je ovekovečil v našem srednjem šolstvu pred nedavnim umrli — nekdaj zagrizen centralist in veliki Jugosloven — Svetozar Pribičević, ki je sredi šolskega leta 1924-25 izvršil nasilno reformo realnih gimnazij. Značilno za naše razmere je dejstvo, da je kljub tako otipljivemu nesmislu, kakor ga sedaj predstavlja to skrpucalo, ostala Pribičevićeva realna gimnazija do danes nereformirana.

Na drugi strani pa moramo ugotoviti, da zlasti slovenski profesorji niso bili nikoli, ko so se pripravljale razne šolske reforme, vprašani za mnenje; če pa so na poziv sestavili predloge k nameravanim reformam, so ti predlogi neupoštevani obležali med pozabljenimi akti po miznicah in arhivih centralnih ustanov.

Vse to velja še danes in vsi ogromni napori stanovskih organizacij, ki se vsa leta bore za zboljšanje srednjega šolstva, so že skoro v začetku obsojeni na neuspeh. Spomnimo se samo velike borbe proti uvedbi enotnih, centraliziranih učnih knjig za vso državo. Kljub spontanemu odporu zastopnikov vseh stanov slovenskega naroda še zadeva vedno ni odstavljena z dnevnega reda, četudi je mogoče načrt popravljen in spremenjen. Pribiti pa moramo, da je za nas Slovence tudi tak načrt neizvedljiv in nesprejemljiv.

Slovenski narod si je ob največjih žrtvah skozi stoletja gradil svojo kulturo v tuji, njemu sovražni državi, zato ima sedaj, v svoji svobodni narodni državni skupnosti, tembolj pravico, da si sam, po svoji uvidevnosti in po potrebah, ki so njemu lastne, ustvarja in izpopolnjuje svojo kulturno samobitnost. In ena prvih osnov te samobitnosti je po vsebini in čustvovanju domača, slovenska učna knjiga, iz katere naj črpa mladina neusahljive sokove kulturnega bogastva svojega in tujih narodov.

Vse to so neizpodbitna dejstva, ki ne potrebujejo podrobnih dokazovanj, saj čutimo njihovo kruto resničnost na lastni koži vsi: naša mladina in njeni starši, učitelji in končno ves narod.

Nekaj v naši prosveti ni v redu. Izgleda, da so — zlasti, kar se tiče nas Slovencev — na delu neke tajne sile, ki onemogočajo vsako pozitivno reformo in s tem uspešno delo, istočasno pa odtujujejo ljudstvu srednjo šolo, ki je veljala nekaj let kot njegova, saj se je na njej v narodovem duhu vzgajal in šolal cvet mladine, poznejši nosilci narodove usode.

Resnične in marsikje popolnoma upravičene so trditve, kakor jih vedno češče slišimo v srednji šoli od vseh onih, ki so kakorkoli z njo v ožji zvezi.

Naša srednja šola po svoji zasnovi in praktični izvedbi ter po konkretnih rezultatih ne odgovarja zahtevam časa in potrebam naroda. Ne nudi v dovoljni meri slovenski mladini tega, kar sme in mora od nje pričakovati, namreč:

1. da ji nudi objektivne osnove iz najvažnejših področij znanosti,
2. da jo uvaja v znanstveno delo,
3. da ji daje v času njenega telesnega in duševnega razvoja pravo vzgojiteljsko oporo in s tem vpliva na oblikovanje osebnosti.

Posledice centralističnega birokratizma

Da je temu tako, je zlasti kriv pretirani centralistični birokratizem, ki napravlja srednjo šolo:

1. za zavod, ki vsako leto enkrat deli spričevala (ta pa so — poleg eventuelne protekcije — edino sredstvo, da si čimprej priboriš v življenju košček kruha).

2. Za ustanovo, kjer se ob najbolj nesmiselnem in kompliciranem upravnem aparatu sestavlja statistika (njen objekt so učenci z vsemi podrobnostmi svojega zasebnega življenja), ki razen nekaj pol popisanega papirja (in zaslužka »Drž. štamparije«) ne daje nobenih pozitivnih rezultatov. (Morda pa dijaki zaradi teh statistik prihodnje leto ne bodo več stradali in hodili raztrgani v šolo; morda ne bodo več zjutraj pred poukom kot »mlekarji« raznašali strankam mleka, ki so ga — do 10 l dnevno — po eno uro daleč prinesli v mesto?).

Posledice teh razmer so:

1. Učenci in njihovi starši so iz leta v leto nad srednjo šolo in njenim delom ter uspehi bolj zagrenjeni in jo smatrajo samo še kot nujno zlo (spričevala). Njihovim vedno večjim denarnim žrtvam (krivične šolnine!) pa ne odgovarjajo uspehi šole.

2. Ista zagrenjenost, da ne rečemo celo apatičnost, se polašča tudi učiteljev srednjih šol. Čutijo namreč, da niso več učitelji in vzgojitelji, marveč da so postali pravi upravni in arhivski uradniki. Prečesto se morajo zavedati, da vse njihovo — mnogokrat res idealno — prizadevanje ob takih razmerah ne rodi nobenih sadov, da njihovega dela nihče — zlasti še država — njihov delodajalec — ne zna pravilno ceniti. Spričo vedno bolj sramotno bednega življenskega standarda je to njihovo razpoloženje povsem razumljivo.

3. Višina slovenskega srednjega šolstva je v zadnjem desetletju znatno padla. To najlažje ugotovimo na absolventih srednje šole, ki prihajajo na univerzo, ne da bi n. pr. obvladali vsaj en svetovni jezik (nemščino ali francoščino), brez katerega je univerzitetni studij nemogoč in vsako znanstveno delo iluzorno.

Tip naše klasične gimnazije predstavlja pravo karikaturo nekdanje humanistične gimnazije; realna gimnazija pa po svoji strukturi in nivoju razširjeno meščansko šolo (ta se namreč v južnem delu države ne more udomačiti).

Vsi oni, ki so ali pa še morda bodo poklicani, da vplivajo in aktivno sodelujejo pri ozdravljenju naše srednje šole, ne bodo mogli mirno mimo dejstev, nakazanih zgoraj.

Vsakdo pa, ki mu je pri srcu blagor naroda in države, bo moral priznati, da je ozdravljenje takih razmer v srednji šoli nujno. Kajti: Res clamat, res vehementer clamat.

+ Grabar Geza

Kakor na povelje so se razmaknili v petek, dne 9. oktobra popoldne gosti oblaki, ko smo spremili na zadnji poti sostražarja Grabarja Gezo. Nebo samo, ki je dan na dan sejalo dež in mraz, ni moglo ostati ravnodušno ob tem pogrebu. Razgrnilo je svoj temni plašč in se mehko nasmehnilo.

Skoro dvesto pogrebcev, povečini akademikov, je glasno molilo rožni venec po ljubljanskih ulicah. To sicer v Ljubljani, kjer so pogrebi postali tako paradni, da se ljudje med sprevodom s klobuki na glavi menijo o svojih vsakdanjih zadevah, ni v navadi, toda Geza je bil stražar. Vsi so bili zatopljeni v božje račune, ki so zahtevali življenje dvaindvajsetletnega akademika. Za krsto so stopali pokojnikovi starši, ki jih je tako velika izguba, izguba sina-akademika, ki se je že enajst let trudil v šolah za svojim ciljem, nemilo zadela. Vendar v svoji globoki veri vdano prenašajo ta veliki udarec.

Pred grobom se ustavimo. Kaj to bo odslej dom človeku, ki se je tako svobodno kretal po svetu in hotel s svojim duhom prodreti do zadnje skrivnosti? Ne. Saj tu ni duha, tu je kup prsti, ki bo kmalu izgubila tudi svojo posebno obliko. Za duha, ki mu je bilo že telo samo preozko bivališče, bi bilo tu pretesno.

Vprašajmo se, kdo je bil prav za prav pokojni. Poznali smo ga, govorili z njim — in vendar ga nismo poznali.

Bil je slovenski študent-trpin, sin revnih staršev. Kako težko se je prebil skozi življenje. Šest let biti na svojih nogah in se preživljati z instrukcijami, je težko življenje. Na prvi pogled se niti ne vidi, koliko pomanjkanja, koliko bridkih ur je za tem skritih. Veže te s težkimi vezmi, da se ne moreš pognati za ciljem, da se ne moreš predati željam po znanju, čeprav bi rad. Pa Geza je bil kljub takim pogojem visoko zletel. Malokateri med akademiki tako.

Bil je dober katolik. Tu smo ga poznali, saj je skupno z nami hodil k sv. maši in k sv. zakramentom, saj je živel strogo dosledno po katoliških načelih. In med stražarji se je boril za daljnje cilje vsega slovenskega občestva.

Zamolklo so začele padati grude na belo krsto. Žalost vseh se je podvojila. Solze so lile po licih. Le široko ljubljansko polje je stalo tiho, nemo, kot da je vajeno sprejemati vase onemogla človeška telesa. In planine so ledeno-mrzlo bleščale v svoji sveži snežni obleki.

Ko so zadnji pogrebci odšli in je oče kleče na rumeni prsti zmolil nad sinovim grobom poslednji očenaš, je tudi nebo znova zagrnilo svoje obličje.

Naj počiva v miru! Molimo za njegovo dušo!

Vožnja po železnici

Glede tega vprašanja smo dobili naslednje pojasnilo: Ministrstvo prosvete je že l. 1933 prepovedalo vožnjo po železnici v šolo za razdalje preko 20 km in vožnjo s kolesom ali pešhojo za razdalje preko 6 km. Ta odlok je veljal v šolskem letu 1933-34 samo za prvi razred srednjih šol, vsako naslednje leto pa za en razred več, torej letos že za prve štiri razrede. Posledica tega odloka je bilo ogromno število prošenj, da bi se dovolila vožnja tudi za večje razdalje. Mnogo staršev se je obrnilo za pomoč na g. bana, ki je predlagal ministrstvu, naj se tozadevni odlok spremeni po želji staršev. Nato je ministrstvo dovolilo, da se smejo začasno vpisati vsi učenci brez ozira na razdaljo od šole; ministrstvo bo vprašanje dijakov-potnikov ponovno proučilo in izdalo o stvari dokončni odlok. Jasno je, da so se vsa šolska vodstva morala ravnati po prvotnem ministrskem odloku, dokler ga ni ministrstvo začasno ukinilo, in da ne zadene nikogar nikaka krivda, če se prvotno niso mogli vpisati dijaki, na katere se je nanašal odlok iz l. 1933.

Srednja šola

Kočevje. Dragi tovariši Stražarji!

Prva in glavna stvar, ki jo moramo povedati je ta, da se je z letošnjim šolskim letom ukinil peti razred na naši gimnaziji in da bomo tako izgubili vso višjo šolo. Baje so ukinili gimnazijo iz narodnostnih ozirov. Vendar je veliko in zelo kočljivo vprašanje, če je to za slovenstvo v Kočevju dobro ali slabo.

Nikogar pa ni okrnitev gimnazije zadela bolj kot kongregacijo, ki se je lansko leto tako čudovito poživila. Naši najboljši fantje, ki naj bi letos hodili v peti razred, so se razkropili na vse strani. To nas je v začetku zelo bolelo in nas še zdaj. Toda obupali nismo in ne bomo. Gremo naprej, čeprav z zavestjo, da v treh letih višje kongregacije v Kočevju sploh več ne bo.

Vse naše prizadevanje in delo gre letos za tem, da čim bolj poglobimo v sebi versko zavest in evharistično življenje. Zavedamo se, da pade vse v vodo, če pade to. Postati hočemo Kristonosci iz vse svoje duše. Vendar pa ne bomo zanemarjali tudi drugih, predvsem socialnih vprašanj, tako da se bo znal vsak naš fant takoj orientirati, ko pride v svet.

Velika težava pa je pri nas s časopisi. V tej, skoraj bi dejali, hiperprodukciji katoliških dijaških listov, človek res ne ve, kaj bi naročil. Najrajši bi vse, toda — nima denarja. Naše dijaštvo je tako revno! Boli nas, ko vidimo, da imajo naši nasprotniki take podpore in dobrotnike, za nas pa imajo »naši« ljudje gluha ušesa. Ponovno smo posili za podporo. Ko bi dobili vsak mesec vsaj 100 Din, da bi najrevnejšim plačali nekatere naše časopise in da bi za knjižnico nabavili kakšno knjigo. Imamo dobro voljo in radi bi delali ter pokazali čim več uspehov, zato tudi na tem mestu kličemo odločujočim faktorjem: Pomagajte nam!

Glede »Straže« pa tole: ugaja nam, da prihaja sedaj tedensko med nas. Z vsebino smo zadovoljni, vendar želimo, da bi bili vsaj nekateri članki pisani v lahkem in srednješolcem primernem slogu.

Š p o r t

☐ **Akademski športni klub** ima za letošnjo zimsko sezono pripravljen zanimiv smučarski program. V grobih obrisih bi imel naslednjo vsebino: O božičnih počitnicah tekmovalni tečaj za najboljšo desetorico na Rožci, okoli 20. januarja tek za klubsko in jugoslovansko akademsko prvenstvo na Rakitni, v začetku februarja klubske tekme v alpski kombinaciji za prehodni pokal min. dr. Korošca na Rožci, dva tedna pozneje pa državno akademsko prvenstvo v alpski kombinaciji, tudi na Rožci. Poleg tega je v načrtu še več začetniških in nadaljevalnih tečajev, eno- oz. večdnevnih izletov in tekem. ASK, katerega namen je, da goji med akademsko mladino vse zdrave športne panoge, jo vzgaja po krščanskih vzgojnih načelih in se bori proti kvarnim izrodkom sodobnega športa, vabi vse akademike-novince, ki se strinjajo s tem namenom, da pristopijo v njegove vrste.

☐ **Balkaniada** je naš ponovni letošnji neuspeh. Le z največjo težavo in muko se je našim atletom posrečilo, da so ostali zvesti svoji stari »balkaniadski« tradiciji, da se vzdrže na drugem mestu. Le malo točk je manjkalo Romunom in doživeli bi — naši namreč — blamažo, ki bi bila hujša od olimpijske. In to kljub temu, da Grki v primeri s prejšnjimi balkaniadami niso nič napredovali, Romuni pa le malenkostno. Vse naše časopisje išče sedaj vzroke tega neuspeha, kar pa našega poraza ne more popraviti ali olepšati.

☐ **FIS-ine tekme** se bodo v letošnji sezoni vršile v Chamonixu v Franciji in sicer od 11. do 18. februarja 1937. s sledečim sporedom: 11. februarja: otvoritev, 12. februarja stafeta, 13. februarja: smuk, 14. februarja: specialni skoki, 15. februarja: slalom, 16. februarja: tek, 17. februarja: skoki za kombinacijo, 18. februarja: tek 50 km in zaključek. Tekem se bo gotovo udeležila tudi jugoslov. reprezentanca.

Tudi pri športu — katoliški!

Kemični institut

V kleteh I. drž. gimnazije ima Kemični institut slovenske univerze svoje prostore. Razočaran stopa prvič novinec po ozkih stopnicah v podzemlje in njegove lepe študentovske sanje se mu razblinjajo v nič, ko pride na temačen hodnik, ki je deloma spremenjen v knjižnico, ki ima poleg par miz in stolov še nekaj praznih omar, v katerih sameva par periodikov. Na vratih bere imena svojih profesorjev, ki imajo tu delovne sobe. Končno najde še nizke in zatohle laboratorije, da vesel globoko zadiha, ko pride zopet na sveži zrak! V te prostore se potem vrača skozi leta in preživi v njih osem do deset ur dnevno. V istem poslopju ima institut tudi predavalnico, seveda samo »na posodo«. Do nje se pride iz laboratorijev preko dvorišča. Predavatelji spremljajo svoja izvajanja z eksperimenti, zato je potrebno, da sestavijo in preizkusijo vso aparaturo najprej v laboratoriju, jo nato razderejo in prenesejo preko dvorišča — pa čeprav lije dež ali pada sneg — v predavalnico, kjer jo vnovič sestavijo. Koliko ur je s tem izgubljenih in koliko aparature se s prenašanjem pokvari, ve le oni, ki pri tem sodeluje.

Po svoji skromnosti in pomanjkanju je kemični institut gotovo zanimivost in redkost, zlasti še, če pomislimo, da se v teh prostorih kljub vsem nedostatkom intenzivno znanstveno dela in da vrši zlasti g. rektor M. Samec v njem dela, na katera je pozoren ves znanstveni svet! Končno pa moramo biti iskreno hvaležni onim, ki so iz skopo odmerjenih sredstev organizirali te laboratorije, kajti brez njih bi slovenska tehnika danes gotovo ne imela svojega kemičnega oddelka.

Ti laboratoriji pa ne smejo in ne morejo biti nekaj definitivnega, pa čeprav je dobil na pr. analitski laboratorij letos novo in boljšo ventilacijo. Zato se že delj časa vodi akcija za postavitev novega kemičnega instituta. To potrebo si je vzela v svoj program tudi A. A. Načrte sta v principu naredila gospoda univ. profesorja M. Rebek in St. Vurnik. Mišljeni so kot del nove oz. povečane tehnike po načrtih g. profesorja Vurnika. Sedaj jih detajlno izdelujejo na tehničnem oddelku banske uprave. Po teh načrtih bodo laboratoriji in predavalnica deloma v poslopju današnje tehnike, v glavnem pa v novem traktu, ki se bo zidal ob Srednji tehnični šoli in bo segal pravokotno na današnje pročelje prav do Rimskega zidu in nato vzporedno z njim. Trakt bo enonadstropen. V pritličju bodo laboratoriji, in sicer analitski (kvantitativni in kvalitativni), organski, fizikalno tehnični, organsko-tehnološki in anorgansko - tehnološki. Laboratoriji bodo visoki 5 do 6 metrov, s čimer se bo doseglo, da bo dovolj svežega zraka. Zaradi višine laboratorijev bo imela zgradba značaj dvonadstropne stavbe. Laboratoriji bodo svetli, saj bo prihajala v nje svetloba z dveh strani. Poleg njih bodo manjši prostori za vodstvo laboratorijev, asistente, dalje prostor za razdeljevanje prob itd. V novi zgradbi bo tudi še laboratorij za šefa instituta, laboratoriji za diplomante itd. Ob Rimskem zidu bosta dve predavalnici, ena večja, ki bo imela prostora za 200 slušateljev, in manjša za trideset. Večja predavalnica bo imela poseben vhod, tako da se bodo vršila v njej lahko tudi predavanja za širše občinstvo.

S postavitvijo kemičnega instituta bo rešen eden najvažnejših problemov slovenske tehnike. Zaradi tega je Akademska akcija prosila bansko upravo, naj načrte čim preje izdela, kajti šele potem bo mogoče uspešno voditi akcijo, da nam da država potrebno vsoto, t. j. približno tri milijone dinarjev.

Knjige

Milan Valant: Krščanska strokovna organizacija. Delavska knjižnica, zvezek 1. Izdala in založila Zveza združenih delavcev v Ljubljani 1936. Avtor nam je podaril s to brošuro že dolgo zaželen praktičen priročnik, ki pojasnjuje osnove krščanske strokovne organizacije poljudno za delavca in preprostega človeka. Po kratkem uvodu nas seznani z osnovami, na katerih mora sloneti vsaka krščanska strok. organizacija. Vodilo in merilo za vse delo je krščanstvo, gospodarstvo mora služiti človeku, ki ni samo individuum, ampak tudi član družbe, delo pojmuje kot poklic, odklanja razred in stremi za upostavitev stanovske ureditve družbe v okviru organično pojmovanega naroda, odklanja vsak internacionalizem, ki narodnost taji, ne pa sodelovanje za zboljšanje splošnih soc. razmer. Priznava zasebno lastnino, obremenjeno z dolžnostmi: »Oblike lastnine se morajo urejati po stopnji kulture, pridobitev in uporaba pa sta odvisna od moralnih zakonov.« Delodajalec in delavec sta sodelavca na gospodarskem polju, oba navezana na prospeh gospodarstva, kar se mora izražati tudi pri organizaciji dela. Minimalna plača mora biti dovoljna za vzdrževanje družine. Dobiček se mora deliti med delavca in podjetnika, omogočeno mora biti, da postane delavec solastnik ali celo lastnik podjetja na zadružni podlagi. Do tega stanja pa more delastvo priti le s pomočjo strokovne organizacije v poklicni obliki, ki skrbi za delavske interese in v primeru skrajne sile vodi stavko. Zahteva izboljšanje soc. zakonodaje in večjo zaščito delavskih interesov. Strok. organizacija se v politiko ne meša, toda njeni člani naj tudi v politični areni vodijo borbo za zaščito interesov dela. Delavstvo mora dobiti v družbi mesto polnovrednega člana, zato zahteva stanovske zbornice in odklanja razredne. Kršč. strok. gibanje zahteva preureditev družbe v poklicno-stanovsko državo s čim širšo samoupravo. Smernice vodstva Cerkve (okrožnici R. n. in Qu. a.) osvaja za svoje. Praktični del razloži organizacijsko plat kršč. strok. gibanja, prinaša nekaj sklepov kršč. strok. internacionale in odgovore na najnavadnejše ugovore. K sklepu odkrito opiše nezdrave razmere, ki so bile v strok. gibanju pri nas. Ker zaradi ovir v vodstvu JSZ ni bilo mogoče postaviti gibanja v pravo smer, je vzraslo »Društvo združenih zasebnih in trgovskih nameščencev«, da nadaljuje tradicijo pravega kršč. strok. gibanja. Njej sta sledili »Zveza združenih delavcev« in »Strokovna zveza poljedelskega delavstva«. Njih pot gre naprej, mimo kapitalizma ter marksizma k novemu krščanskemu gospodarskemu redu. Brošura je z izjemo nekaj stavkov, ki so morda nekoliko preostro ali premalo točno izoblikovani, prav dobra. Njena največja zasluga pa je morda prav ta, da je položila prst na bolečo rano našega strokovnega gibanja. Sedaj si bo treba odkrito pogledati iz oči v oči in slepomišenja s krščanskim socializmom in taktiziranja z ljudsko fronto bo morda le enkrat konec. Prav je, da so naše vrste čiste, da je naša fronta od inteligence do delavstva res katoliška ali pa ni naša.